

T.C.
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

ACELE

Sayı : E-72079556-610-16231132

Konu : Soru Önergeleri (7/20139)

7/20139
GK 64

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 16.12.2024 tarihli ve 1546843 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan Erzurum Milletvekili Sayın Meral DANIŞ BEŞTAŞ tarafından Bakanlığımıza yöneltilen 7/20139 Esas Numaralı yazılı soru önergesine, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 99 uncu maddesi uyarınca hazırlanan cevabi yazımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Mahinur ÖZDEMİR GÖKTAŞ
Bakan

Ek: 7/20139 Cevap Metni (5 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 94FB0021-03DD-474E-A13F-3B2357063F4E

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/ashb-ebys>

Eskişehir Yolu Söğütözü Mah. 2177. Sk. No:10/A Pk: 06510 Çankaya/ ANKARA

KEP Adresi : ashb@hs01.kep.tr

Bilgi için: Aynur İLHAN ÇAK

Sosyal Çalışmacı

Telefon No: (312) 705 73 30

Erzurum Milletvekili Sayın Meral DANIŞ BEŞTAŞ'a Ait 7/20139 Esas Numaralı Yazılı Soru
Önergesine İlişkin Cevap Metni

Tüm sosyal araştırmalarda olduğu gibi engellilikle ilgili verilerin toplanmasında nüfus sayımları, örneklem araştırmaları ve idari kayıtlardan yararlanılmaktadır. Engelli bireylere ilişkin verilerin anket aracılığı ile uygulanan sıklık araştırmalarının yanı sıra en güncel ve hizmet odaklı veriler, idari kayıtlarla Sağlık Bakanlığınca tutulmaktadır. Bakanlığımız ile Sağlık Bakanlığı arasından imzalanan protokol ile Ulusal Engelli Veri Sistemi oluşturulmuş olup Engelliler İçin Sağlık Kurulu Raporu olan bireylere ilişkin istatistiki verilere Ulusal Engelli Veri Sistemi'nden ulaşılabilmektedir. Bu kapsamda, Sağlık Bakanlığınca yetkilendirilen hastanelerden alınan sağlık kurulu raporlarını baz alan Ulusal Engelli Veri Sistemi'nde kayıtlı ve hayatta olan engelli birey sayısı; 4.239.917'dir.

Bakanlığımızca engelli bireylerin toplumsal hayata tam ve etkin katılımı ve bağımsız bir şekilde yaşayabilmeleri için insan odaklı ve hak temelli hizmet modelleri geliştirilmekte, eğitimden sağlığa, ekonomiden sosyal hayata her alanda engelli bireylerin sorunlarına kapsamlı çözümler üretilmekte, engelli haklarının güçlendirilmesi ve aktif yaşamlarının desteklenmesi için çalışmalar yürütülmektedir.

Bu kapsamda; engelli bireylere yönelik bakım hizmetleri aile odaklı sosyal hizmet politikası doğrultusunda geliştirilmekte ve çeşitlendirilmektedir. Toplum temelli bakım anlayışı doğrultusunda; yatılı bakımın yanı sıra birey odaklı hizmet anlayışı ile engelli bireylerin kendi sosyal çevrelerinden ayrılmadan yaşamlarını sürdürmelerini sağlayan bakım hizmet modellerine ağırlık verilmektedir. Aile yanında bakımı desteklemek amacıyla evde bakım yardımı, sosyal yardım, gündüz bakım hizmetleri ve geçici misafir bakım hizmetleri birlikte ve birbirini tamamlayıcı şekilde bütünleşik olarak sunulmaktadır.

Bakıma muhtaç ve ekonomik yoksunluk içerisinde bulunan engelli bireylerin aile ortamında bakım ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla "Evde Bakım Yardımı" başlatılmıştır.

Evde bakım yardımı 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'na 01.07.2005 tarihinde eklenen Ek-7 nci madde gereğince 26.05.2023 tarihli ve 32202 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Evde Bakım Yardımı Yönetmeliği" hükümleri doğrultusunda yürütülmektedir.

Evde Bakım Yardımı engelli bireylerin kendisine değil, bakımını üstlenen akrabası, vasisi gibi üçüncü kişilere yapılan bir destek modelidir. Söz konusu yönetmelikte yer alan şartları taşıyan engelli bireyler evde bakım yardımından yararlanmaktadırlar. 2025 Nisan ayı itibarıyla 544.105 kişi evde bakım yardımından faydalanmaktadır.

Evde bakım yardımından yararlanmaya esas teşkil eden sağlık kurulu raporları Sağlık Bakanlığının Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik ve Çocuklar İçin Özel Gereksinim Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik çerçevesinde verilmektedir.

Bu çerçevede evde bakım yardımından yararlanmaya uygun raporu bulunan ve ilgili mevzuatta yer alan şartları taşıyan kişilere evde bakım yardımı ödemesi yapılmaktadır. Evde bakım yardımı kapsamında bir engelli için ödenen ücret 2025 yılı Ocak ayı itibarıyla 10.125,55 TL'dir.

Diğer taraftan Bakanlığımızca 2022 sayılı Kanun kapsamında %40 ve üzeri oranda engelli raporu olan, sosyal güvencesi olmayan ve hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık geliri, asgari ücretin aylık net tutarının 1/3'ünden az olan Türk vatandaşlarına Engelli Aylığı; 18 yaşından küçük özel gereksinim düzeyi en az hafif düzeyde olan veya %40 ve üzeri oranda engelli olan

yakını bulunan ve hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık geliri, asgari ücretin aylık net tutarının 1/3'ünden az olan Türk vatandaşlarına Engelli Yakını Aylığı bağlanmaktadır.

2022 sayılı Kanun kapsamındaki yaşlı ve engelli aylıklarına ilişkin artışlar, Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu doğrultusunda, Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan Mali ve Sosyal Haklar Genelgesinde yer alan memur aylık katsayısına göre belirlenmekte, artış oranı söz konusu gösterge artışı oranında uygulanmaktadır.

Bu çerçevede memur maaşlarındaki artışlar yaşlı ve engelli aylıkları ile evde bakım yardımlarına da yansıtılmakta olup, bu kapsamda 2025 yılı Ocak ayı itibarıyla ödenen tutarlar artırılmıştır.

Ailelerin ekonomik yönden desteklenmesinin yanı sıra evde engellisine bakan kişilerin yüklerini hafifletmek, onlara ihtiyaç duydukları destekleri sunmak, toplum içinde daha fazla yer almalarını sağlamak amacıyla Bakanlığımızca gündüz hizmet merkezlerimizde engelli bireylerin eğitim, rehberlik, bakım vb. hizmetler ile sosyalleşmelerini ve toplumla bütünleşmelerine destek olunmakta, ailelere psiko-sosyal destek hizmetler sunulmaktadır.

Evde Bakıma Destek Pilot Uygulaması kapsamında evde bakım yardımından yararlanan engelli birey ve ailelerine psikolog, sosyal çalışmacı, hemşire ve bakım elemanları tarafından psiko-sosyal destek ve bakım desteği sağlanmaktadır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na göre kamuda çalışan memur sayısı Nisan 2025 tarihi itibarıyla 2.561.407, çalışan engelli memur sayısı ise 73.500 'dür.

4857 sayılı İş Kanunu kapsamında kamuda çalıştırılması gereken engelli işçi sayısı Şubat 2025 tarihi itibarıyla 21.590, çalışan engelli işçi sayısı 25.129 'dır. Kamu kurum ve kuruluşlarının engelli işçi çalıştırma zorunluluğu elli ve daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde %4 oranındadır. Şu anda kamuda elli ve daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde yasal zorunluluğun üzerinde bir oranda % 4,4 oranında engelli işçi çalıştırılmaktadır.”

Bakanlığımız engellilerin temel hak ve özgürlükleri başta olmak üzere erişilebilirlik ile ilgili ulusal politikaların belirlenmesi, mevzuatın hazırlanması ve bu politikaların hayata geçirilmesi için kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon ve iş birliğinin sağlanması ile yükümlü bir kurumdur. Erişilebilirliğin uygulanması tüm kurum ve kuruluşların görev ve sorumluluğundadır.

Bu kapsamda “herkesin istediği her yere ve her hizmete, bağımsız ve güvenli olarak ulaşabilmesi ve bunları kullanabilmesi” olarak tanımlanan erişilebilirliğin sağlanması ve yaygınlaştırılması hususu yasal güvence altına alınmıştır.

“Ulusal Erişilebilirlik Günü” konulu 2025/8 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi, 16/5/2025 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. İlgili Genelge uyarınca, erişilebilirlik logosunun kullanımının ve görünürlüğünün artırılması, erişilebilirliğin temel bir hak olduğu bilincinin geliştirilerek gündelik yaşamın doğal bir parçası haline getirilmesi, doğru uygulamaların yaygınlaştırılması, gelecek nesillerde sürdürülebilirliğinin sağlanması ve erişilebilirlik kültürünün oluşturulması amacıyla her yıl Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının koordinasyonunda; 10-16 Mayıs Engelliler Haftası’nın son günü olan 16 Mayıs tarihinin “Ulusal Erişilebilirlik Günü” olarak kutlanması kararlaştırılmıştır.

On İkinci Kalkınma Planında (2024-2028) yer alan Tedbir 763. “Fiziksel çevre şartları, ulaşım hizmetleri, internet siteleri, mobil uygulamalar, basılı, dijital ve görsel medya yayınları ile kamusal hizmetler engellilerin erişilebilirliğine uygun hale getirilecektir.” kapsamında Bakanlığımızca çalışmalar yürütülmektedir.

07.07.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5378 sayılı Engelliler Hakkında 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunun geçici 2 ve 3 üncü maddeleri ile kamu kullanımına açık binalar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel alt yapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapılar ile şehir içi ve şehirlerarası toplu taşıma araç ve hizmetlerinin erişilebilirliğine ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

Anılan Kanunun geçici 2 ve 3 üncü maddeleri hükümlerine dayanılarak hazırlanan Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği 20.07.2013 yılında yürürlüğe girmiştir. Yönetmeliğin amacı; umuma açık hizmet veren her türlü yapılar ve açık alanlar ile toplu taşıma araçlarında erişilebilirliğin izleme ve denetimini yapacak olan komisyonların teşkili, çalışma usul ve esasları ile idari para cezalarının uygulanmasına ve genel bütçeye gelir kaydedilen idari para cezası tutarlarının kullanımına ilişkin hususları belirlemektir.

Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği gereği illerde valilikler bünyesinde komisyonlar oluşturulmuş olup yükümlülükleri yerine getirmeyen belediyeler ve diğer kurum ve kuruluşlar için, komisyonlar tarafından yapılan denetimler sonucunda erişilebilir olmayan her bir tespit için idari para cezası uygulanabilmektedir. Komisyonlar denetimlerini 2020/3 sayılı Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Formlarına göre yürütmektedir. Söz konusu Yönetmeliğin 13 üncü maddesi kapsamında Bakanlığımız tarafından her yıl, yıllık plan yayımlanmaktadır. Bu plan ile komisyonların denetim önceliklerinin belirlendiği bina, açık alan ve toplu taşıma araçları listesi oluşturulmaktadır. Komisyonlar yıllık denetleyecekleri bina, açık alan ve toplu taşıma araçlarını bu plan kapsamında hazırladıkları programa göre başvuru üzerine veya resen belirlemektedir.

Ülkemiz genelinde 82 tane Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Komisyonu bulunmaktadır ve izleme ve denetleme faaliyetlerini Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği çerçevesinde yürütmektedir.

Her ilde valilikler bünyesinde oluşturulan Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Komisyonlarınca 1 Ocak 2013-1 Temmuz 2024 arasında 59.213 adet denetim yapılmıştır. Yapılan denetimler kapsamında kamu kurum ve kuruluşlarına 61 adet cezai işlem uygulanmıştır.

Diğer taraftan fiziksel çevrenin erişilebilirliğinin sağlanması amacıyla, eğitim faaliyetlerine sürekli olarak devam edilmektedir. Ayrıca, kamu kurum ve kuruluşlarına, üniversitelere ve belediyelere yönelik 77 adet “Erişilebilirlik Atölyeleri”; “Kaldırımlar”, “Yaya Geçitleri”, “Duraklar”, “Kent Parkları” ve “Halka Açık Tuvaletler” temaları ile düzenlenmiştir.

Web sitelerinin erişilebilir olarak tasarlanması ve erişilebilir hale getirilmesi amacıyla düzenlenen “Erişilebilirlik Atölyeleri: Web İçeriği Erişilebilirlik Eğitimi” başlıklı 19 atölye çalışması yapılarak bakanlıklar, genel müdürlükler, taşra kamu kurumları, üniversiteler ve belediyelerde görev yapan yönetici ve personele ulaştırılmıştır.

Kamu kurum ve kuruluşları tarafından sosyal medya platformlarında erişilebilir bilgi paylaşımlarının yaygınlaştırılmasını sağlamak amacıyla düzenlenen “Erişilebilirlik Atölyeleri: Sosyal Medyanın Erişilebilirliği Eğitimi” başlıklı 6 atölye çalışmasına basın birimi yönetici ve çalışanları katılım sağlamıştır.

On İkinci Kalkınma Planında (2024-2028) yer alan Tedbir 806. “Yaşlı dostu, erişilebilir ve güvenli konutların/kentlerin tasarlanması ve oluşturulması sağlanacaktır.” kapsamında “Yaşlılar İçin Ev Güvenliği Rehberi” ve “Uyarlanabilir Konutlar için Tasarım Rehberi”nin edisyon çalışmaları yürütülmekte olup tamamlanmasını müteakip yayımlanacaktır.

Ülkemizde yapılı çevrenin planlanması, ruhsatlandırılması ve inşası ile ilgili temel yasal düzenleme olan 3194 sayılı İmar Kanunu'nun uygulama yönetmeliği olan "Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği" 01.07.2017 tarihinde Bakanlığımız tarafından teknik alt yapısı oluşturulmasını müteakip Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Bu Yönetmelik ile yeni tasarlanan binalar için istenen erişilebilirlik teknik gereklilikleri daha ileri seviyeye taşınmıştır.

2019 yılında yeni inşa edilecek binaların erişilebilir olarak tasarlanması ve inşa edilmesi için Bakanlığımızca teknik alt yapısı oluşturularak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına sunulan revizyon talebi Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği'ne eklenmiştir.

Mimar ve mühendislerin tasarımın ilk aşamasından son aşamasına kadar başvurabileceği, açıklayıcı metinlerin yanı sıra mimari çizimlerin üç boyutlu görseller ile desteklendiği, aynı zamanda akademisyenler için kaynak niteliğindeki Erişilebilirlik Kılavuzu yayınlanmıştır.

Ulusal standartları baz alan ve mevzuattaki son düzenlemeleri de içeren Erişilebilirlik Kılavuzu kapsamında kurgulanan, adım adım yapılması gerekenleri görsel olarak açıklayan ve erişilebilir mekânların simülasyonu niteliğinde bir "Erişilebilirlik Animasyonu" hazırlanmıştır.

Binalarda yapılması gerekenlerin rapor olarak temin edilmesini sağlayacak ve erişilebilirlik belgesi alınmasını teşvik edecek bir formül olan Erişilebilirlik Değerlendirme Modülü (ERDEM) kullanıma açılmıştır. Bu sayede Bakanlık internet sayfamız üzerinden isteyen herkes modülde yer alan soruları öz değerlendirme şeklinde cevaplayarak bir binanın erişilebilir hale getirilmesi için yapılması gerekenleri rapor olarak temin edebilecektir. "Erişilebilirlik Belgesi" alınmasını teşvik edecek olan ERDEM modülünden tüm kamu kurum ve kuruluşları faydalanabilmektedir.

5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunun "Erişilebilirlik" başlıklı 7'nci maddesinde *"...Özel ve kamu toplu taşıma sistemleri ile sürücü koltuğu hariç dokuz veya daha fazla koltuğu bulunan özel ve kamu toplu taşıma araçlarının engellilerin erişebilirliğine uygun olması zorunludur..."* hükmü yer almaktadır. Ayrıca Kanunun geçici 3 üncü maddesinde farklı ulaşım araç ve hizmetlerine yönelik düzenlemeler bulunmaktadır.

Engellilik alanında çalışan tüm paydaşların geniş katılımı ile Bakanlığımız tarafından hazırlanan 2030 Engelsiz Vizyon Belgesi 3 Aralık 2021 Dünya Engelliler Günü'nde ilan edilmiştir. Vizyon Belgesi'nin uygulama aracı olan ve 2022 yılında kamuoyu ile paylaşılan Engelli Hakları Ulusal Eylem Planı ile engellilik alanında hak temelli yaklaşımın yaygınlaştırılması; kamu kullanımına açık alanların, ulaşım sistem ve hizmetlerinin, konut hizmetlerinin ve bilgi ve iletişim teknolojileri hizmetlerinin erişilebilirliğinin sağlanması; erişilebilirlik izleme ve denetim mekanizmasının güçlendirilmesine yönelik tedbirlerin alınması amaçlanmıştır.

Söz konusu Eylem Planında "Hedef 5: Ulaşım hizmetlerinin ve sistemlerinin erişilebilir hale getirilmesi" kapsamında; toplu taşıma araçlarının üretim aşamasında erişilebilirliklerinin sağlanması, tüm ulaşım modlarının erişilebilir olması için kılavuz hazırlanması, belediyelerin şehir içi ulaşımalarında farklı engel grupları için dijital uygulamaların hayata geçirilmesi, mevcut şehir içi toplu taşıma araçlarının erişilebilirliğinin sağlanması konusunda belediyelere eğitim verilmesi gibi çalışmalar yürütülmektedir.

Ayrıca, Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Planı kapsamında toplu taşıma araçları ve duraklar öncelikli olarak denetlenmektedir.

5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunun 7 nci maddesinde *"Yapılı çevrede engellilerin erişebilirliğinin sağlanması için planlama, tasarım, inşaat, imalat, hükmü yer ruhsatlandırma ve denetleme süreçlerinde erişilebilirlik standartlarına uygunluk sağlanır."* hükmü yer almaktadır.

İllerde valilikler bünyesinde oluşturulan komisyonlar denetimlerine devam etmektedir. Yapılı çevrede ve hizmetlerde erişilebilirliğin sağlanması için uygulayıcıların bilgi ve bilinç düzeyinin artırılmasının yanı sıra, Bakanlığımızca teknik bilgi desteği de sağlanmaktadır.

Soru önergesinde yer alan diğer konular, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının görev ve yetki alanına girdiğinden Bakanlığımızca değerlendirilememiştir.